Zaaknummer: 12382-2021
Documentnummer: 12382-2021:790116

Raadsvergadering d.d. 24 juni 2021

Aan de raad,

Onderwerp
Waterbeheerplan 2021

Portefeuillehouder
M.C. Slaets-Sonneveldt

Beslispunten

1. Vaststellen van het waterbeheerplan 2021.
2. Instellen van een onderhoudsvoorziening waterbeheerplan om financiële pieken in de exploitatie te voorkomen.
3. De kapitaallasten die vrijvallen omdat het baggeren en uitdiepen is opgenomen in de onderhoudsvoorziening waterbeheerplan, in plaats van via een investeringsbudget, in te zetten als structurele dotatie van € 19.250 aan de onderhoudsvoorziening waterbeheersplan.
4. Een krediet van € 339.000 aanvragen voor de herinrichting van de groene long en dit dekken uit de bestemmingsreserve incidenteel beleid.
5. Het achterstallig onderhoud van de groene long is opgenomen in de onderhoudsvoorziening waterbeheerplan. De eenmalige dotatie in deze voorziening zijnde € 286.000 wordt gedekt uit de bestemmingsreserve incidenteel beleid.
6. Om de knelpunten van de bermsloten in het buitengebied te inventariseren is een incidenteel bedrag benodigd van € 25.000. Dit bedrag wordt gedekt uit de bestemmingsreserve incidenteel beleid.
7. Eenmalig te doteren in 2021 een bedrag van € 3.000 aan de onderhoudsvoorziening waterbeheersplan. Daarnaast vanaf 2022 structureel te doteren een bedrag van € 25.000 aan deze voorziening.
8. De incidentele dotatie verwerken in 2e tussenrapportage van 2021 en de structurele dotatie vanaf 2022 verwerken in de kadernota van 2022.

Samenvatting
Om verdroging en vernatting te voorkomen is een waterbeheerplan noodzakelijk voor het optimaal functioneren van de waterelementen. Uit de inventarisatie zijn alle grote waterelementen opgenomen in een meerjarig onderhoudsplan. In dit plan staat dat al het achterstallig onderhoud binnen 10 jaar in de gemeente Laarbeek wordt ingelopen. Evenals een upgrading van het watersysteem de groene long.

Aanleiding
De gemeente Laarbeek heeft 94 waterpartijen binnen haar gemeentegrenzen in verschillende verschijningsvormen. Te denken valt aan vijvers, kanalen, sloten, wadi's en poelen. Het is van groot belang om de waterelementen op een juiste manier te beheren. Door de juiste balans kan een evenwichtig watersysteem bestaan. Een watersysteem zorgt voor diverse onderwerpen zoals: waterberging, waterafvoer, biodiversiteit, infiltratie en recreatie. Verschillende waterelementen vragen dan ook om verschillende beheermethodes. Belangrijk is dan ook om naar de functie van het element te kijken. Dit brengt ook weer een spanningsveld met zich mee.

Argumenten
Een waterbeheerplan is noodzakelijk voor het optimaal functioneren van de waterelementen. Het risico van niet goed beheerde waterelementen is dat er ongewenste verdroging of vernatting ontstaat. Gevolgen hiervan zijn bijvoorbeeld wateroverlast, slechte waterkwaliteit, planten- en vissterfte, verminderde biodiversiteit etc..
In 2019 zijn we begonnen met de inventarisatie van alle waterelementen die Laarbeek rijk is. Adviesbureau BWZ heeft een aanzet gemaakt door alle elementen zoals poelen, vijvers bergingsvijvers en wadi's te inventariseren. Vervolgens is adviesbureau Sweco aan de slag gegaan om alle data om te zetten in meetbare gegevens. Dit is een hele klus geweest. Hieruit is een bruikbare tabellenreeks gevormd die de basis vormt voor het waterbeheer van de elementen; poelen, wadi's, waterpartijen en bergingswater. Om de reeks compleet te maken missen we nog de bermsloten in het buitengebied en de groene long. De bermsloten en de groene long willen we in 2021 in kaart brengen.

We onderscheiden het onderhoud in 2 categorieën. Klein onderhoud en groot onderhoud.
<u>Klein onderhoud</u>
Het klein onderhoud of ook wel het dagelijks onderhoud bestaat uit het maaien van de slootbodems, de afzet van het gemaaide materiaal en verwijderen van exoten zoals parelvederkruid. Deze werkzaamheden variëren van 1 tot 2 keer per jaar. We voorkomen hiermee dat de doorstroming wordt geblokkeerd door gras en opkomend opschot zoals wilgen en elzen.

<u>Groot onderhoud</u>
Om de waterpartijen, vijvers en waterbergingen op peil te houden is er groot onderhoud nodig. Ofwel er dient gebaggerd te worden. Baggerspecie of slib ontstaat door jarenlange opbouw van vegetatie en sediment wat door het waterelementen stroomt of inwaait. De schone baggerspecie of slib wordt, waar er ruimte is, op de kant gezet en anders afgevoerd naar een erkend verwerker.
Doordat er jarenlang geen groot onderhoud is gepleegd binnen de gemeente, is een er grote kans dat het meeste slib vervuild is. Die vervuiling komt door het vroegere gebruik van bestrijdingsmiddelen, "oude" riooloverstorten, vervuiling van wegen die afwateren in sloten,

vervuild omgevingswater (zoals kanalen), illegale lozingen etc.
Deze vervuilde baggerspecie mag niet verwerkt worden op de waterkant, maar moet direct afgevoerd worden naar een erkend verwerker.
Bagger groeit, een beetje afhankelijk van de omstandigheden, 2 cm tot 4 cm per jaar. Om de waterelementen op peil te houden hanteren we een grootonderhoudsbeurt van 10 jaar.
Dit betekent dat iedere waterelement om de 10 jaar geheel opgeschoond is. In de uitvoering betekent dit dat we om de 5 jaar een helft van het waterelement baggeren. Deze werkwijze wordt gehanteerd om fauna een kans te geven om te "vluchten". De werkzaamheden vinden grofweg plaats in de maanden september tot december. Dit is wederom ter bescherming van de diezelfde fauna.

Groene long
De groene long is een bijzonder element in Laarbeek. We zouden hem ook de blauwe aorta kunnen noemen. Immers zonder water geen groen. De Groene long bestaat uit een aantal waterpartijen die met elkaar verbonden zijn en elk een aparte functie hebben. In de bijlage bevindt zich een uitgebreide uitleg over het functioneren van de groene long en zijn tekortkomingen. In het kort komt het erop neer dat de groene long als het ware opnieuw ingeregeld moet worden om bestand te zijn tegen de huidige klimaatverandering. Dat houdt in grootschalige opschoning, vergroting doorspoeling en aandacht voor een cyclisch beheer.

Bermsloten
De bermsloten in het buiten gebied worden op dit moment cyclisch gemaaid en incidenteel uitgediept. Voor een goede waterafvoer in de gehele gemeente zijn ook de bermsloten van groot belang. Dit zijn als het ware de haarvaten van het watersysteem. Zij voeden de grotere waterpartijen. Vergelijk het met spataderen. Zodra 1 haarvat verstopt zit is er nog niet direct een probleem, omdat andere haarvaten het gedeeltelijk overnemen. Zodra er meerdere haarvaten niet functioneren stagneert de afvoer en aanvoer en ontstaan er lokale problemen. We hebben geconstateerd dat diverse bermsloten niet goed functioneren doordat ze niet meer op diepte zijn en/of dat duikers verstopt zitten. Dit vraagt om een grote inhaalslag waarbij niet alleen de doorstroming bekeken wordt, maar ook gekeken wordt of we water op bepaalde plekken juist vast moeten of kunnen houden om verdroging in de zomer deels tegen gaan.

Wie doet wat
De waterelementen die de *gemeente* in zijn beheer heeft worden onderhouden door de gemeente of de bosgroep. Hoofdwatergangen worden doorgaans beheerd door het waterschap waarbij de aangelande (kadastraal eigenaar) vaak ontvangstplichtig is van het sediment of maaisel. De gemeente heeft voor het maaien van haar watergangen zo'n zelfde soort constructie die is vastgelegd in het maai bestek.

Duurzaamheid
Zoals eerder gezegd in de inleiding kijken we naar de functie van het waterelement. De functies die een waterelement kan hebben zijn bijvoorbeeld waterberging, waterafvoer, landschappelijk/stedelijk inrichtingselement of natuurelement. Aangezien het niet zo zwart wit is kunnen de waterelementen meerdere functies hebben door met de inrichting te spelen. Een waterberging hoeft niet een betonnen bak te zijn, maar kan door middel van flauwe oevers en ondieptes een aantrekkelijk element worden voor flora en fauna. Misschien is er

zelfs gelegenheid om op sommige plekken de waterafvoer in een speeltuintje te integreren waar op warme zomerse dagen verkoeling kan worden gezocht. De mogelijkheden zijn legio als men de functie eigenschappen maar niet uit het oog verliest.

Kanttekeningen o.a. financiële, juridische, communicatieve en veiligheidsaspecten
We onderscheiden de werkzaamheden in klein (jaarlijks) onderhoud en groot (cyclisch) onderhoud. Onderstaand in de tabellen is weergegeven wat er de komende jaren voor onderhoud op de gemeente Laarbeek af komt met uitzondering van de groene long en de bermsloten buitengebied.

Kosten maaien
De werkzaamheden maaien sloten, vijvers en wadi's zijn opgenomen in het maaibestek bermen en sloten. De kosten voor klein onderhoud waterelementen(maaien) bedragen jaarlijks € 30.125. Deze kosten worden gedekt uit de begrotingsposten 62401000 onderhoud bermen en sloten en de begrotingspost, 65601000 openbaargroen sub onderhoud werken in bestek en 65501000 bos, natuur en landschapsbeheer.

Kosten baggeren
De werkzaamheden en de financiering van de bosgroep zitten ingebed in het beheerplan landschapselementen.
De kosten voor het baggeren van waterelementen binnen de kom bedragen de komende 10 jaar € 280.771.
De kosten voor de inhaalslag achterstallig onderhoud groene long bedragen € 286.000.
De kosten voor het opnieuw inrichten van de Groene Long worden ingeschat op € 339.000.
Het Rijk heeft voor de jaren 2021-2022-2023 een subsidie beschikbaar gesteld: de Impulsregeling klimaatadaptieve maatregelen. Dit project is hiervoor reeds aangemeld. De werkelijke bijdrage is nog niet bekend. Als er subsidie verkregen is zal dit in een separaat voorstel worden voorgelegd.

Algemene opmerking: De kosten voor het onderhoud na 10 jaar zullen aanzienlijk lager zijn. Door cyclisch te baggeren voorkom je een opeenhoping van vervuiling in de waterpartijen. Hierdoor kan in de meeste gevallen de bagger op de kant gezet worden. Zo voorkom je hoge kosten afvoerkosten naar een erkend verwerker.

In de begroting 2020 is een bedrag beschikbaar van € 175.000 voor het baggeren en uitdiepen van sloten en er is € 650.000 voor de inhaalslag / achterstallig onderhoud (€ 625.000 inhaalslag groene long + € 25.000 achterstallig onderhoud knelpunten beheer) in de bestemmingsreserve incidenteel beleid opgenomen. Deze middelen dienen nog door de raad beschikbaar gesteld te worden.

Het baggeren en uitdiepen is opgenomen in de onderhoudsvoorziening waterbeheerplan. Hierdoor valt het krediet van € 175.000 vrij. De kapitaallasten die vrijvallen worden omgezet in een structurele dotatie van € 19.250.

Vervolgstappen

- Uitvoering geven aan het waterbeheerplan. Eind 2021 zullen de eerste watergangen worden aangepakt.
- Inventariseren bermsloten buitengebied, knelpunten oplossen en implementeren in het waterbeheerplan.
- Plannen groene long verder uitwerken en uitvoering geven aan het achterstallig onderhoud en de nieuwe inrichting. Hierbij zullen een groot aantal partijen worden betrokken zoals IVN, Dorpsraad en bewoners van Laarbeek. Uitvoering eind 2022.

Bijlagen (meegezonden stuk(ken), ter inzage gelegde stukken)

1. Waterbeheerplan waterpartijen gemeente Laarbeek
2. Watersysteem de Groene Long
3. Financiële uiteenzetting waterbeheerplan
4. Financiële diagram waterbeheerplan
5. Datasheets Sweco
6. Datasheets BWZ

Het college van burgemeester en wethouders,

gemeentesecretaris van Laarbeek,

J.W.M. van de Ven

de burgemeester van Laarbeek,

F.L.J. van der Meijden